

درس هشتم

آیات ۲۶ تا آخر سوره ی حدید را از نو از گوش کنید و با آن بخوانید و کلمات را نشان دهید. در این آیات به لفظ حرف **ذ** پیش از دقت کرده و سعی کنید نسا نیز این حرف را اصحیح تلفظ کنید.

امناً بالله من الشيطان الرجيم
يسمى اللغه الترشيح الترسيب

۱. وَ لَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا وَ اِبْرَاهِيمَ

۲. وَ جَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَ الْكِتَابَ

۳. فَهَيَّئْتُمْ شُهُورًا

۴. وَ كَتَبْنَا فِيهِمْ فَايِسُونَ ﴿٢٧﴾

۵. لَدُنَّمْ فَطَبَّعْنَا عَلَيَّكَ اِلٰهًا اِبْرَاهِيمَ يَرْشِدُنَا

۶. وَ قَلْبُنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ

۷. وَ اِلْيَاسَ الْاِنجِيلَ

۸. وَ جَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الْاٰمِنِيْنَ اَلْبَعُوَّةَ اٰمَنَةً وَ رَحْمَةً

۹. وَ رَحْمَةً لِّمَن اٰتٰهُمُوهَا

۱۰. مَا كُنْتُمْ نَادِيْنَ اِلَّا اِيْتِغَاءَ وَجْهِ اَللّٰهِ

۱۱. فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَابِهَا

۱۲. فَكَاثِبْنَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا بِسْمِهِمْ اٰجْرَهُمْ

۱۳. وَ كَتَبْنَا فِيْهِمْ فَايِسُونَ ﴿٢٧﴾

۱۴. بِمَا اٰلِهٰهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اَللّٰهُ

۱۵. وَ اٰمَنُوا بِرِسُوْلِهِ

۱۶. فَيُؤْتِيْكُمْ كَيْفَ تَلِيْنَ مِنْ رَحْمَتِهِ

۱۷. وَ يَجْعَلْ لَّكُمْ نُورًا تَمْشُوْنَ بِهٖ

۱۸. وَ يَغْفِرْ لَكُمْ

۱۹. اَللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٢٨﴾

۲۰. اِلَّا لِمَن يَخْلَعْ اَمْلَ الْكِتَابِ

۲۱. اَلَّا يَغْفِرُوْنَ عَلٰى عَمَلٍ مِنْ فَضْلِ اَللّٰهِ

۲۲. وَ اِنَّ الْعَقْلَ بِيَدِ اَللّٰهِ يُؤْتِيْهِ مَن يَشَاءُ

۲۳. وَ اَللّٰهُ ذُو الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ ﴿٢٩﴾

اِلَّا اَعْطَيْنَاكَ الْكُوْنُزَ

روش تدریس و تمرین قرائت

تدریس و تمرین، رفع اشکالات و تصحیح اشتباهات، تکلیف و ارزش یابی این درس بر اساس روش کلی و مطابق درس های قبل انجام می شود.

برای مطالعه دبیران

تذکرات خاص درس

۱- تأکید بر بیان حروف مشدّد به ویژه تشدیدهای متوالی و مواردی که بر اثر ادغام پیش می آید و اتصال حرکت قبل از حروف ناخوانا به ساکن یا تشدید، در ترکیب های ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ، فَطَبَّعْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ، قُلُوبِ الَّذِيْنَ اَتَّبَعُوهُ، وَ رَهْبَانِيَّةً اٰتٰبَدَعُوْهَا، اِلَّا اِيْتِغَاءَ، فَعَاتِبْنَا الَّذِيْنَ، يٰ اَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ، لِئَلَّا، ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ.

۲- توجه به حالت وقف بر ترکیب‌های مُهْتَدٍ، وَ رَحْمَةً، بِرَسُولِهِ، رَحْمَتِهِ، بِهِ.

۳- توجه به ناخوانا بودن واو پایه‌ی همزه در کلمه‌ی یُوْتِيهِ.

۴- موارد ادغام و اخفاء که ممکن است مورد سؤال باشند یا حرف مشدّد را به وجود آورند:
نوحًا و اِبْرَاهِيمَ، وَ كَثِيرٌ مِنْهُمْ، رَأْفَةً وَ رَحْمَةً، مِنْ رَحْمَتِهِ، غَفُورٌ رَحِيمٌ، شَيْءٌ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ، مَنْ يَشَاءُ.

۵- جلب توجه دانش‌آموزان به تلفظ حروف خاص عربی مطابق قرائت نوار و یادآوری تلفظ «ذ».

۶- جلب توجه آنان به تلفظ حرف «ث» و در صورت نیاز، بیان توضیح ساده‌ی زیر:
«برای صحت قرائت نماز و قرآن، باید «ث» نوک زبانی تلفظ شود». آن‌گاه باید این کلمه‌ها را تمرین کرد:

در قرائت نماز: اِنَّا اَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ، اَلْهٰكُمُ التَّكٰثُرُ، مِثْقَالَ (سوره‌ی زلزله)؛
در آیات درس: كَثِيرٌ، ثُمَّ، اِثَارِهِمْ.

چند تذکر

۱- دقت کنید که در تلفظ این حرف، افراط نشود. ممکن است بعضی از دانش‌آموزان، حرف «س» را نیز نوک زبانی تلفظ کنند؛ در صورتی که «س» باید به حالت فارسی و معمولی تلفظ شود:
در قرائت نماز: بِسْمِ، الْمُسْتَقِيمِ، سُبْحَانَ، السَّلَامِ.

در آیات درس: اَرْسَلْنَا، فَاَسِقُونَ، بِرُسُلِنَا، بَعِيسِي، بِرَسُولِهِ.

۲- شاید برخی دانش‌آموزان در سخن گفتن نیز حرف «س» را نوک زبانی بگویند. در این صورت، به آن‌ها توصیه می‌کنیم که هنگام تلفظ «س» دندان‌هایشان را روی هم قرار دهند تا زبان بین دندان قرار نگیرد و حالت نوک زبانی پیش نیاید.

جدول ۱ (کلمات)

تمرین اول - جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید و سعی کنید معنای کلمات را به خاطر بسپارید.

پامری، امان آوردیم، فرزندان، قرار دادیم، دست‌ها، من گویند، دست

معنا	کلمه	معنا	کلمه
دو چندان، دو برابر	كَيْفَلْتَيْنِ	۱ جَعَلْنَا	
راه می‌رود، راه رود	كُنُصُونَ	۲ كُوْبَه	
	يَد	۳ هَمَاءُ هِمَاءُ	
جمع شده...	أَيْدِي	۴ نُيُوءُ	
	يَقُولُونَ	۵ كُنُصُوا، كُنُصْتِي	
	أَيْدِي	۶ فُلِيْق	

کلمه‌ی «نُبُوَّة» برای دانش‌آموزان آشناست. «دَرِّيَّة» واژه‌ای نسبتاً آشناست و دانش‌آموزان با توجه به معنای داده شده، معنای دیگر آن را می‌توانند تشخیص دهند. آن‌ها با معنای «جَعَلَ» در سال اول آشنا شده‌اند و معنای «جَعَلْنَا» را نیز می‌توانند حدس بزنند. معنای «يَقُولُونَ» را هم از روی کلماتی مانند قَالَ، قالوا و قُلْ می‌توان حدس زد. همچنین است معنای کلمه‌ی «أَيْدِي». به این ترتیب، به دست آوردن معنای «يَد» که تا حدی آشناست و «ایدی» جمع آن، بسیار ساده است.

«تَمَّسُونَ» به دو صورت معنا شده است. توجه داشته باشید که در این جا «راه بروید» فعل مضارع التزامی است نه فعل امر؛ گرچه ساخت آن شبیه فعل امر است. همان‌طور که قبلاً توضیح داده شد، فعل مضارع در فارسی به دو صورت اخباری و التزامی می‌آید.

تمرین دوم - ترکیب‌های زیر را به کمک هر گروه خود معنا کنید.

معنا	ترکیب	معنا	ترکیب
	كَيْفَلْتَيْنِ بَيْنَ رَحْمَتِهِمَا	۱ ارشادنا نوشا	
	كُنُصُونَ بِهِ	۲ امی کویجهسا	
	تَقْرِيرَ كِتْم	۳ کبیلهم شهتم	
	يَتِيْرُ اللّٰه	۴ گدییر یشهم	
	يَقُولُونَ زَيْشَا	۵ اینستا پرسوله	

۱- من ۱ معنی از ۲- کلمی دپه به معنای دپه سیه، به تکلمه است.

جدول ۲ (ترکیب‌ها)

دانش‌آموزان این جدول را به روش جدول مشابه در درس‌های قبل، در کلاس درس پاسخ

می دهند و سپس به کمک دبیر محترم آن را تصحیح می کنند.

برخی نکات قابل ذکر در این جدول، به شرح زیرند.

۱- اَرْسَلْنَا نُوحًا: فرستادیم (حضرت) نوح را. گاهی دانش آموزان دو فعل «اَرْسَلْنَا» و «اَنْزَلْنَا»

را جابه جا معنا می کنند. اولی به معنای «فرستادیم» و دومی به معنای «فرو فرستادیم» یا «نازل کردیم» است. توجه داشته باشید که اسم «نوح» تنوین می گیرد (نوحًا، نوحٌ، نوح) ولی به همان صورت «نوح» و نه «نوحی» معنا می شود و مانند «کِتَابًا» نیست که به صورت «کتابی» ترجمه شود.

۲- ءَامِنُوا بِرَسُولِي: ایمان آورید به پیامبرش. تفاوت «ءَامِنُوا» و «ءَامَنُوا» را به دانش آموزان

تذکر دهید. در ترجمه ی «هـی» یادآور شوید که «ی» صدای «ه» است و در معنا هیچ دخالتی ندارد.

۳- يَغْفِرْ لَكُمْ: می آمرزد برای شما. گاهی نیز با توجه به ادامه ی جمله، کافی است ترجمه

شود: «می آمرزد شما را».

۴- يَدِدُ اللّٰه: به دست خدا. از دانش آموزان سؤال کنید که منظور از دست خدا چیست. البته

ممکن است آن ها خود در این باره از شما سؤال کنند. در هر صورت، ابتدا پاسخ را از آن ها بخواهید و سپس، پاسخ آن ها را به این معنا هدایت کنید که منظور قدرت خداست.

۵- يَقُولُونَ رَبَّنَا: می گویند پروردگار ما (پروردگارا). عبارت «رَبَّنَا» در این جا مناداست و

در واقع «یا رَبَّنَا» بوده است. از این رو آن را به صورت «پروردگارا» یا «پروردگار ما (ای پروردگار ما)» معنا می کنیم. دانش آموزان هر کدام را بنویسند، صحیح است.

تمرین سوم - شماره ی هر عبارت را مقابل ترجمه ی فارسی مربوط بنویسند.

۱. يَدِدُ اللّٰه قُوَى اَيْدِيهِمْ می گویند پروردگارا ایمن آوردیم پس ما را پرورد.
۲. وَ هٰذَا كَيْدُكَ اَنْزَلْنَا تَبٰرُكٌ دست خدا بالای دست های آن هاست.
۳. يَقُولُونَ رَبَّنَا ءَاِنشَاءُ الْغٰفِرِينَ و فقط بخشش به دست خداست.
۴. وَ اِنَّ الْغٰفِلِينَ لَيَبْدِئُهُ و این کفلی مبارک است که فرو فرستادیم آن را.

جدول ۳ (ترجمه صحیح)

۱- مشابه این تمرین ساده، در درس ۴ آمده است. دبیر محترم از دانش آموزان می خواهد که

با ترجمه ی کامل عبارت ها و تطبیق آن، معنای صحیح را شناسایی کنند و علامت بزنند.

۲- معنای عبارت قرآنی «يُدُّ اللَّهُ...» ممکن است برای دانش‌آموزان مورد سؤال باشند. برای آن‌ها توضیح می‌دهیم که منظور این است که قدرت خدا برتر از قدرت آن‌هاست.

۳- در ترجمه‌ی «وَهَذَا كِتَابٌ...» کلمه‌ی «مبارک» که وصف کتاب است، پس از کلمه‌ی کتاب آمده است تا معنای عبارت در فارسی واضح و روشن باشد. این کار که در ترجمه و درک معنای عبارت بسیار مفید است، به‌طور ضمنی در این‌جا آموزش داده شده است. دبیر محترم در صورت صلاحدید می‌تواند توجه دانش‌آموزان را به آن جلب کند.

تمرین چهارم - جدول زیر را مانند نمونه کامل نمایید. کلمات دو ستون را با هم مقایسه کرده و سعی کنید به خاطر بسپارید.

کلمه	معنا	کلمه	معنا
غافر	آمرزنده	غفور	بسیار آمرزنده
کافر	ناسپاس	کفور	
ساکر	سپاسگزار		
ظالم			

۲۲

جدول ۴ (صیغهی مبالغه)

در این تمرین، وزن دیگری از صیغهی مبالغه آموزش داده می‌شود. با توجه به کلمه‌های محدود انتخاب شده، تکمیل جدول بسیار آسان است. بدیهی است معلم گرامی فقط در حد جدول کتاب و حداکثر حل چند نمونه‌ی دیگر به آن می‌پردازد و از بیان اصطلاح صیغهی مبالغه یا وزن‌های دیگر آن پرهیز می‌کند.

پاسخ دو سطر آخر جدول به این شرح است:

شکور: بسیار سپاس‌گزار؛ ظلوم: بسیار ستمگر.

قرآن بخوان

اهداف

- ۱- جلب توجه دانش آموزان به مفاهیم شعر
- ۲- آشنا کردن دانش آموزان با یکی از سروده‌ها درباره‌ی قرآن
- ۳- ایجاد علاقه به یادگیری و قرائت اشعار و سروده‌های قرآنی
- ۴- آشنا کردن دانش آموزان با یکی از شعرای قرآنی معاصر.

روش تدریس

- ۱- قرائت شعر توسط دانش آموزان
- ۲- ارائه‌ی توضیحاتی درباره‌ی شعر
- ۳- تصویر صفحه‌ی ۶۵ تزئینی است.
- ۴- گفت و گوی دانش آموزان درباره‌ی متن شعر.

فعالیت‌های جانبی

- ۱- تهیه‌ی سرود از متن شعر درس و جمع‌خوانی آن توسط گروه دانش آموزان
- ۲- انتخاب اشعار مختلف درباره‌ی قرآن و قرائت آن در کلاس.

گفت و شنود

گفت و شنود درباره‌ی متن این اشعار با دانش آموزان.

الف- آیات درس را برای اعضای خانواده‌ی خود چند بار با دقت بخوانید.

ب- آیات و عبارات قرآنی زیر را ترجمه کنید.

۱- وَ لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ

۲- وَ جَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النَّبُوَّةَ وَالكِتَابَ

۳- فَمِنْهُمْ مُّشَقِّرٌ وَ كَثِيرٌ مِنْهُمْ فَيُسْفِقُونَ

۴- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ

۵- يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ

۶- وَ يَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ

۷- وَ يَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

روش بررسی تکلیف انس با قرآن در خانه (قسمت ب)

به روش درس‌های قبل، دبیر محترم تکلیف دانش‌آموزان را بررسی می‌کند و سپس، ضمن پرسش از آن‌ها به تصحیح ترجمه‌ی عبارات‌های این بخش که قبلاً دانش‌آموزان آن را در خانه نوشته‌اند، می‌پردازد. برخی نکات قابل ذکر در این جدول، به شرح زیرند.

۱- **وَ جَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النَّبُوَّةَ وَالكِتَابَ**: و قرار دادیم در فرزندان آن دو نبوت و کتاب را. منظور از «آن دو» حضرت نوح (ع) و حضرت ابراهیم (ع) است؛ یعنی، خداوند، پیامبری و آوردن کتاب‌های آسمانی را در میان فرزندان این دو پیامبر بزرگ قرار داده است.

۲- **يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ**: می‌دهد به شما دو برابر از رحمتش. «يُؤْتِي» در واقع همان فعل «يُؤْتِي» است که به علت مجزوم بودن، «ی» آخر آن حذف شده است. «كُفْم» مفعول به است ولی در ترجمه با حرف اضافه‌ی «به» می‌آید. در این‌جا باید ضمیر «ه» به صورت «ش» معنا شود تا

مفهوم روشن باشد؛ هرچند اگر دانش‌آموزان آن را «او» معنا کنند، غلط محسوب نمی‌شود ولی به آن‌ها تذکر می‌دهیم. ضمناً با توجه به جایگاه فعل «يُؤْتِ» در جمله، بهتر است.

۳- وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ: و قرار می‌دهد برای شما نوری را که راه می‌روید (بروید) به وسیله‌ی آن. اسم «نورًا» نکره است و بعد از آن نیز فعل «تَمْشُونَ» آمده است. همان‌طور که قبلاً گفته شده است، در ترجمه، بین آن دو حرف «که» می‌آید. «نورًا» چون نکره و مفعول است، «نوری را» معنا می‌شود. حرف «بِ» همان‌طور که در پاورقی جدول ترکیب‌های این درس آمده است، «به وسیله‌ی» معنا می‌شود و ضمیر «ه» نیز چون به «نورًا» برمی‌گردد، «آن» معنا شده است.

۴- يَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ: می‌آمرزد شما را و خدا بسیار آمرزنده و مهربان است. در این‌جا بهتر است همین‌گونه معنا شود، تا این که گفته شود «می‌آمرزد برای شما و...».